

Hippocrates Rembertus Giltzheim

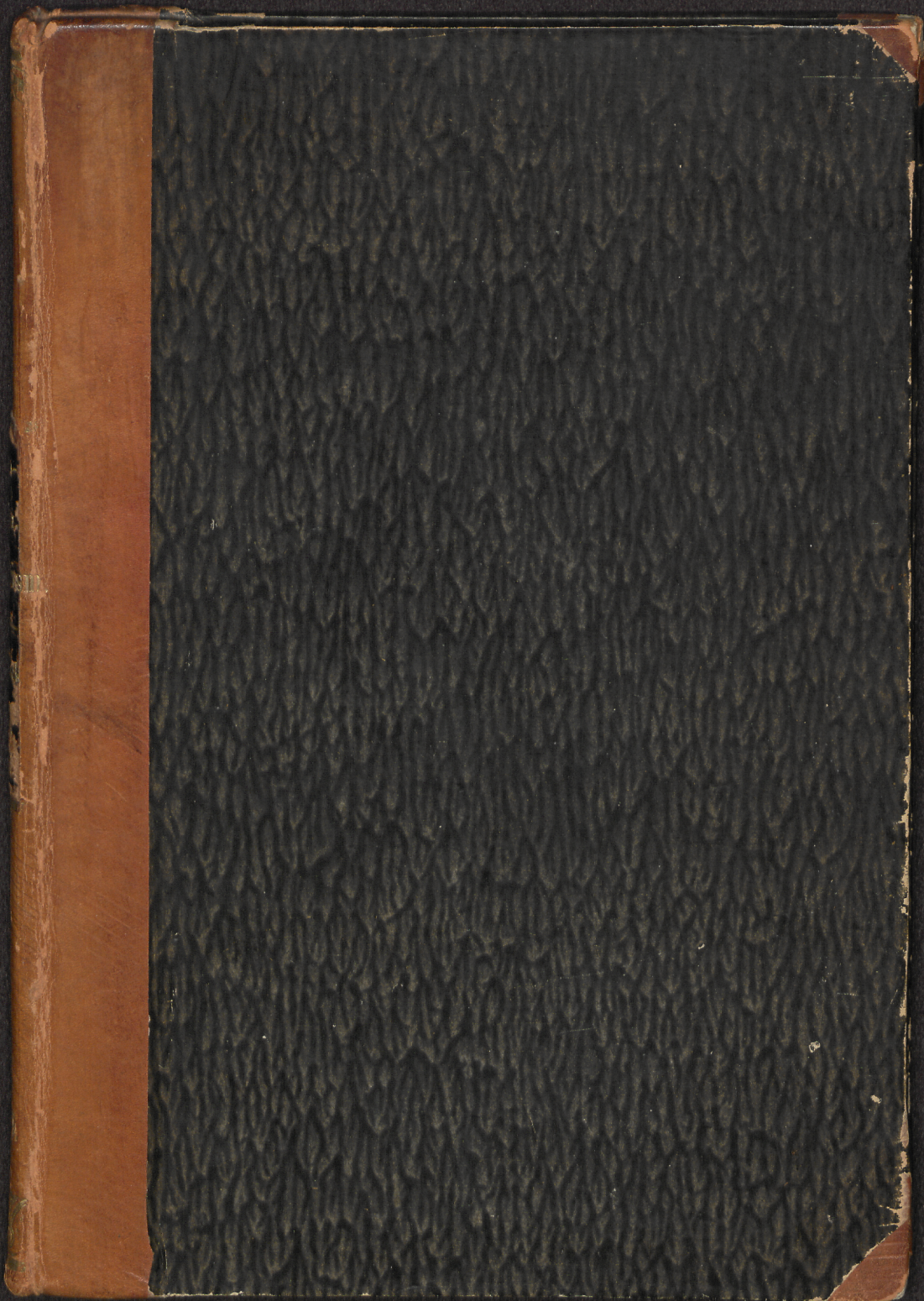
Liber collection Aphorismorum Hypocratis de vnaqua#[que] egritudine/||

Rostock: Dietz, Ludwig, 1519

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1689266554>

Druck Freier Zugang

VD 16: H 3764

MF *Ma_3059.*
Paläotype **Ink.**

Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

1
Liber collectionū Apho-

rismorum Hippocratis de vnaquaq; egritudine/
a capite vsq; ad volā pedis pertractās / in curatio-
ne atq; prognosi / hoc est prescientia futuroꝝ / que
medicos non minores quodammodo prophetis
recte curando exquisitēq; preuisa aliq̄diu procla-
mauit / omnium iter libros medicorū moy vsura
breuissima / per Rheimpertum Gilsheimū Bru-
nopolitanum / artium et Medicine Doctorem /
nuper Rostochij reuisus simulac publice illic pro-
viriū nouiter eliminatus.

Ars longa.

Vita breuis.

Experimentum fallax.

Iudicium difficile

Intende igitur lector letaberis

diffusus in gaudium

Prestati ac nobili Caspa-
ro de Schonech. Illustriū principū Megapoleū.
zc. Archigēamatheo nō parū disertō / oīmqs precī
puarū disciplinarum pseuerantissimo / patrono
suo nō gregario. Rheimpertus Gilsheimi⁹ Bru-
nopolitanus artium et Medicine doctor Salutē

Durimas inuestigatiōes in sentētiās me-
dicorū tāpridē adire cōpulsus / immo ali-
quētulū allectus Patrone obseruātissime:
Tū ob aduerse valetudinis corpis curā / qua gra-
uiter eā affect⁹ / quādo ad me ut fieri solet (lz Rhi-
nocerōte naso) diceret. Medice cura teipsum. Pers-
suasus quidē absentib⁹ medicie doctorib⁹ / ad hoc
officiū necessum iri nō inconsultū fore existimaue-
rā / & cure nāqz mea agebat vsqz eo tota facies mea
in Hypocratis frontē ferme esset traducta. Nōdo
et ne dies (quos tristissimos agebā) absqz tracta li-
nea discretim preterissent. Inter indagādū inter-
ea euestigio supraīnscriptū libellū cataphractū mi-
hi reppi. Quē si laudibus atqz preconis meruisse
mis exornasse iuuat: inqz prōptissime oīm librorū
in medicinis breuissima vsura est. Cōstitui igitur
mecū meo ere in lucē pdeat / z utiqz tuā Patrone
charissime bibliothecā (quā multiphariā excultā
cateruatinqz paras.) exornet atqz venuset. Non
diffido quī hocine facin⁹ tue prestātie / tuo quoqz
munere totī gymnasio Rostochiano erit iucundū
cōprobatūqz. Oro iterūqz obsecro veluti factū per-
suasum puto fac age actū sit. Tolle igit et me ut
solebas cliētulū ad tua desideria tygrū pede citio-
rē adamoto. Vale. Datū Rostochij in edibus pro-
prijs. iij. nonas Nouembrijs. Anno. M. D. xij.

Liber collectionū aphorismorum Hippocratis de vnaquaqz egritudine a capite vsqz ad volā pedis pertractans / per Rheimpertū Gilsheimiū artū z medicine Doctore nup reuis?

De egritudinibus capitis

Capitulu. i.

De dolore capitis.

Quibuscuqz i febril^o vrine conturbate vel lut subiugalium / his capitis dolores asunt. Aphorif. 71. quarte ptecle.

Lac dare caput dolētib^o malū. 64. s. Posteriora capitis dolētia / vena frontis incissa iuuat / 67. s.

Duoz dolorū qui simul sunt / z non fm eundez locū / maior denigrat minore / faciunt etenim hi p canone qui est diuersio. 40. 2.

Dolores i laterib^o z i pectorib^o : z i alijs ptib^o si multū durāt ad discernendū mali sunt. 5. 6.

Dolores z tumores circa vētrē existētes / supiores quidē leuiores / nō superiores vero fortiores 7. 6.

Caput dolenti et circūdolenti sanies aut aqua aut sanguis defluens / fm aures / fm nares / aut fm os / soluit egritudinem. 10. 6.

Quibus dolores a dorso in cubitos transeunt. flebotomia soluit. 22. 6.

Quibuscuqz sanis dolores repēte fiūt in capite / z cōtinue sine voce fiunt z stertūt / tūc pereunt in septē diebus si nō febris eos accipiat 51. 6.

De litargia.

In erisipila putredo aut sanies malū. In litargia tremor malum. 29. 7.

¶

IDe subet.

In quo morbo somn⁹ laborē prestat/mortale. 1.2

IDe vigilia superflua.

Son⁹ z vigilia vtraq; magis mō facta malū. 3.2.

IDe apoplexia

Apoplexiā maxime fūit in etatibus a. 40. annis
vsq; ad. 60. 17. 6.

Soluere apoplexiā fortem impossibile est/ debile
vero non facile. 42.2.

Stragulator z dissolutor nondū mortuoz nō re
ferūt/ quibuscūq; spuma fuerit circa os. 43.2.

IDe melancolia.

Si timor et pusillanimitas multū tēp⁹ habēt pfi
cit melancolicū huiusmodi habentem. 24. 6.

In melancolicis egritudib⁹ picles eruptioes apople
xiā: aut spasmū aut cecitatē signū aut mātā. 15. 6.

Melancolicis z nefreticis emoroides inate bonū. 11. 6.

Melancolicis hō vehemēt⁹ inferi⁹ eadē ratioe cōtra
ria apponētes. 9.4. **I**De mania

Maniacis variis et emoroidibus innat⁹ ma
nie fit solutio. 21. 6.

In mania dissinteria aut hydrops aut extasis/
bonū. 1.7. **I**De amentia.

Desipientie cum risu quidem facte securiores: que
vero cum solitudine moleste 13. 6.

IDe permixtione sensus

Ubi desipientiā somn⁹ sedat bonū/ ubi hō prestat
malū. 2.2. **I**De epilensia.

Epilenticoz iuuenibus mutationes etatū tempo
rum z locorum euitare faciunt. 45.2.

Quibus epilensie ante iuuentutem nascunt⁹ mu
tationem habent/ quibus vero a. 25. annis fiunt/

plerumq; commoriantur.

3
8. s.

De dispositiōibus nervo- rum. Capitulum. ij.

De paraliſi.

Frigidū hō nervis inimicū / ossib⁹ dentib⁹ cerebro
spinali medulle / calidū hō vtile z amicū. 18. s.

De spasmo et tetano

A spasmo et tetano febris superueniēs soluit egrē
tudinem. 17. 4.

In febre ex sōnis tiores aut spasmi malū. 66. 4.

In febre spūs offēdēs malū: spasmi ei sigt. 67. 4.

In febribus acutis spasmus et circa viscera dolor
res fortes malum. 79. 4.

Spasmus ex eleboro mortale. 1. s.

In vulnere spasm⁹ superueniens mortale. 2. s.

Sanguis multo fluēte spasm⁹ innat⁹ malū. 3. s.

Spasm⁹ z singl⁹ p⁹ nimia inanitionē malū. 4. s.

Si inebriatus aliquis repente sine voce fiat spasm⁹
mo innato moritur. 6. s.

Quicūq; a tetano cōprehendunt / in quattuor die
bus pereūt / si vero hos effugiūt sani sūt. 7. s.

Frigidū z tetanos z rigores / z febrū rigores. 18. s.

Est aut vbi i tetano sine vulnere iuvene bñ carno
so estate media frigide aq mltā infusio calorū reuo
cationē facit / calor hō hoc liberat. 17. s.

Calidū saniem faciens in omī vulnere maximū
signū est ad certitudinē / cutem mollit et attenuat
sine dolore / rigorū / spasmorum / tetanorum est
mitigatoriū. 23. s.

Spasmus fit ex plenitudine aut ex euacuatione
ita et singultus. 39. 6.

In sanguis fluxu desipiētia & spasm⁹ malū. 9.7.

In hylion vomitus/ singul⁹/ spasmus & desipiētia malum. 10.7.

In vulnerib⁹ fortib⁹ spasm⁹ aut tetan⁹ malū. 13.7.

In vigilia spasmus aut desipiētia malū 18.7

In farmacie potione spasmus malum 26.7.

¶ De stupore

In plaga vel percussione in capite stupor aut desipiētia malum. 14.7.

¶ De ictigatione aut saltu nihil

¶ De tortura

In nō deficiēte hō febre si labiū aut ocul⁹ aut supciliū aut nasus distorqueat aut nō videat vl vt natura audiat/ iā debili existēte corpe/ quecunq; horum fiant iam prope est mors 49.4.

¶ De dispositionibus oculorum.

Capitulum. iij.

In temporibus vero siquidem hyems sicca et borealis fiat/ ver vero pluuiosum & austrinū/ necesse est estate obralmias fieri 12.3.

Si vero hyems austrina et pluuiosa fiat/ ver vero siccum & boreale/ obralmie sicce fiunt 13.3.

Si vero borealis fuerit autumnus et inaquosus humidis quidem natura et mulieribus confert/ reliquis vero obralmie erunt sicce. 15.3.

In siccis temporibus obralmie fiunt 18.3.

Constitutiones vero quotidiane austrine/ vertigines faciunt in oculis. 17.3.

Estate hō qdā horū oculorū et aurū dolores. 22.3.

In nō deficiēte febre si ocul⁹ distorqueat & nō videat debili existēte corpe/ iā prope mors est 49.4.

4

Quibuscūq; in febribus aut alijs egritudinibus voluntarie oculi lachrimant/nihil cōueniēs/quibus vero nō s̄m voluntatē/inconueniens. 52.4.

In oculis patientem dyaria accipi bonū 17.6.

Dolores oculoꝝ meri portio aut p̄ria aut flebotomia aut farmacia soluit 31.6.

Attendere aut̄ oportet et iudicia oculoꝝ a somnis: si enim quid albi appareat commissis palpebris non ex dyaria existente aut farmacie potatione/malum est signum et mortale valde 52.6.

Oculorum dolores meri portiones et lauacra multa calide et flebotomia soluit 47.7.

S De dispositionibus aurium

Capitulum.iiii

Quibuscūq; felle egestiones surditate supueniente quiescunt/et quibuscūq; surditas sit felleis supuenientibus egestionibus quiescit 28.4.

Aut nō audiat itā debili existente corpore:quecūq; horum fiant iam prope est mors. 49.4.

Quibus in febribus aures surdescunt / sanguis ex naribus fluens/aut v̄ter turbatus soluit egritudinem. 9.4.

S De dispositionibus nasi.

Capitulum.v.

Quibus nares humide natura et semē humidus sanis egrius/quibus vero contraria salubrius. 2.6.

Branchi et coriæ in valde senibus non maturantur. 40.2.

Senioribus vero catarrhi celeriter dissoluentes/ in sine aphorismi. 23.3.

Si vero estas siccā & borealis fuerit autūnus vero
pluuiosus et austrinus / capitis dolores in hyeme
tusses branchi et corrixē fiunt. 14.30

Si vero borealis etc. & corrixē diutine fiunt. 15.30

Senioribus vero disntie catarri etc. 32.30

Catarri in superiori ventre idest pectore in sanient
conuertitur in. 20. diebus 35.70

Frigida aut nix aut cristallus etc. catarros facien
tia. 25.5. **I**De fluxu sanguis nariū

Senioribus vero & ad iuuentutē accidētibus etc.
& ex naribus sanguinis fluxus 27.30

Quibuscunq; in febrib⁹ sanguis fluit multitudo
vndecūq; i resumptiōib⁹ vētres his hūectāt. 27.40

Quibuscūq; i febrib⁹ aures surdescūt / sāguis ex
naribus fluēs / aut venter turbatus / soluit egritū
dinem. 50.40

Quib⁹ spes ad articulos apostema conuerti etc. in
in fine. Si vero ex naribus sanguis fluit valde et
celeriter soluit. 75.40

Mulierī menstruis deficientibus sanguinem ex
naribus fluere bonum est. 32.50

Caput dolenti et circudolenti sanies aut aqua /
aut sanguis defluēs s̄m aures aut nares aut s̄m
os soluit egritudinem. 10.50

In sāguis fluxu desipiētia aut spasm⁹ malū. 9.70

IDe sternutatione

Mulierī q̄ a matrice molestā / aut difficulter ge
nerāti sternutatio supuentens bonum. 34.50

A singultu habito sternutatio supercuntens sol
uit egritudinem. 12.50

Sternutatio sit a capite ex calefctō cerebro aut hu
mectato qd̄ ē i capite vacuo / effūdīt enī aer i⁹ ex⁹is
foras / sonat hō qz pangust⁹ est ei exitus 52.70

5

De varijs dispositiōibus
oris & lingue. Capitulum. vi.

In etatibus vero talia accidunt pueris & nouiter
genitis ulceratiōes & vomitus &c. 25.3.

Trauli dyaria maxime capiunt longa 37.6.

De dispositiōibus dentium
Capitulum. vii.

Vnicum reperio aphorismum de medicina den-
tium et pronosticum/preter illum qui positus est
de difficili exitu dentium & est 26.3.

Quibus in dētib; in febribus limositates sūt/
fortiores & diuturniores sūt febres 33.4.

Cū vero dentes producant:gingiuarum prurit⁹/
febres/spasmi/dyarie/& maxime quando produ-
cunt caninos dentes. 26.3.

De dispositionibus labio-
rum & giugiuarum. Capitulum. viii.

De egritudinib; labioꝝ & giugiuarū ī aphorismis
nihil repio ultra ea q̄ dicta sunt de egritudie oris.

De dispositionibus guttu-
ris. Capitulum. ix.

Autumno vero et estiuoꝝ multa/strāgurie/liente-
rie/et squinātes et anhelitus. 23.3.

Si a febre habito tumore nō existēte in faucibus
suffocatio repente supuenerit mortale 34.4.

Si a febre habito collū cōuertat̄ ut vix deglutire
possit tumore nō existēte in collo mortale 35.4.

Quicunq; squinantia effugiūt & ad pulmonem
eis conuertitur/in septem diebus moriunt̄. Si ve-

B.

ro hos effugiunt/empici fiunt 11.5.
Al signate habito tumor z rubor i pectore supuētes
bonū/ foras enī conuertitur egritudo 37.6
Si a febre habito tumore nō existēte suffocatio re
pente renascit vt deglutire nō possit mortale. 60.7
Sed s taliter inuenitur. Si a febre habi tororquea
tur collū vt deglutire nō possit/ et trāsglutiedo an
gustet sine tumore manifesto/ mortale

De dispositionib⁹ pectoris et pulmonis. Capitulum. v.

De anhelitu/ cōstrictione siue difficultate eius/ vt
in quarto aphorismo vt iam clarebit.

In febribus spīritus offendens malū: spasmus
enim fieri significat. 68.4.

De asmate.

Quibuscunq; gibbi ex asmate sūt aut ruffi ante
iuuentutem pereunt. 46.6

De ruffi.

Quadragesimusseptus dictus.

De voce

Si inebriat⁹ aliquis repēte sine voce fiat/ spasma
inanito moritur/ si nō febris acceperit eū/ aut ad
horam veniens sūm quā crapule soluuntur locu
tus fuerit zc. 6.5

Quibuscunq; dolores repente fiunt in capite con
tinuo sine voce fiunt et stertunt / pereūt in septem
diebus si non eum febris accipiat. 51.5.

Quibuscūq; cerebrū cōmotū fuerit ab aliqua cau
sa necesse est statim sine voce fieri. 48.7.

De sputo sanguinis

Adolescētib⁹ nō sputa sāguis/ ptisis/ febres acute/

6
epilēsie et aliē egritudines / maxie hō predicte. 30.3.

Quibuscūq; i febrīb⁹ sāguis fluit mltitudo vnde
cūq; i resumptiōib⁹ vētres his humectant^r 27.4

Excreatiōes in febre non deficientib⁹ liuide et san
guinee et fellce et fetide oēs male sūt / egeste hō bo
ne. Bone hō sunt hīn secessum et urinā zc. 47.4

Quicunq; sanguinem spumosum spuūt / his ex
pulmone eductio sit. 14.5.

Caput dolēti et circūdolenti sanies aut aqua aut
sanguis defluens hīn nares aut aures aut os sola
uit egritudinem. 10.6.

In sanguinis sputo saniei sputū malū 15.7.

Quicunq; sanguinē vomunt siquidē sine febre sa
lubre / si vero ex febre pniciosum / curare hō opora
ret stipricis aut in frigidantibus. 37.8.

¶ De pleuresi.

Paroxyismos z consistentias declarāt egritudines
et tēpora anni et circuitū adinuiē incrementa / si
ue quotidie siue preter diē siue pamplic⁹ tēpus fiat
Sed ex apparētib⁹ post / quemadmodū i pleu
reticis sputum si continuo apparet subrubēū in
choantem quidē morbū abbreviat. Si hō post
apparet subrubeum prolongat 12.1.

Austrini status grauāt auditū Et subdividūt / si
vero boreas fuerit / tusses faringes / ventres duri /
diffurie / horrores / laterum dolores. 6.3.

Hyeme hō pleuretides / piplemonie / corize / brāchi
tusses pectoris / latex. et lūboz dolores. 24.3

Quicunq; pleuretici facti nō purgantur in quat
tuordecim diebus / hi in empima transeūt 9.5

Quicunq; ex pleureticiis empicū fiunt / si purgan
tur in .xl. diebus a qua diē ruptura fuit / soluitur

¶ ij

Si vero non/in ptisim transeunt 16.5.
 A pleuretide supato aut periplemonia dyaria sus
 perueniens malum. 16.6
 Alcide eructuâtes nō valde pleuretici sūt. In pleur
 etide periplemonia malum. 33.6.
¶ De periplemonia
 Dicitur est de pleuresi. 34.6.
 Dicitur est de pleuresi. 16.
 In periplemonia frenesis malum 12.7.
¶ De empimate
 Quicūq; empici aut hydropici videntur aut incidunt
 si sanies quidē pura fluxerit et alba euadit/ si hō
 cenulēta et male olens fuerit pereunt 27.6
¶ De ptisi.
 Autumnus ptificis malus 11.3.
 Si hō estas sicca et borealis fuerit/ autūm^o hō plus
 uiosus et austrin^o capiti^o dolores in hyeme et tusses et
 brāchi et corise sūt/ qbusdā vero et ptisis 14.3
 Autūno hō et estiuoz mltā et febres quartane et er
 rantes et splenes et hydropes venientes et splenes et
 ptifici. 23.3.
 Dicitur est de sputo sanguinis 30.3.
 Ptificos hō meruētes ad superiores farmacias. 8.4
 Ptisis fit maxime etatib^o a decem octo annis vsq;
 ad viginti quinque annos 16.5.
 Qui a ptisi molestantur si sputum qualemcūq;
 spuunt fetet super carbōes effusum/ et capilli a ca
 pite defluunt/ mortale est 12.5.
 Quibuscūq; ptificis defluunt capilli/ si dyaria su
 peruenerit mortale. 13.5.
 A ptisi habito dyaria supueniens mortale 16.5
 Lac dare caput dolentibus est malum. **¶ Alia ver**

7

ro & febricitantibus et quibus hypochondria suspē-
sa rugiunt et siticulosi. Malum vero & quib⁹ fel-
lei secessus / & in acutis febribus / & quibus sangui-
nis multa egestio facta est. Conuenit vero p̄ficiis
non valde febricitantibus. Dare vero & in febrib⁹
lōgis nullo predictorum signorum presente & ex-
tra rationem tabefactis. 64. s.

In saniei sputo p̄fisis et fluxus malum / ubi salē
ua retinetur moriuntur 16. 7.

De dispositionibus cordis. Et

primo de tremore

Capitulum. xj.

In febribus circa ventrem cauma et cordis mor-
sus vel tremor malum. 66. 4.

Qui exoluuntur fortiter & frequenter sine manife-
sta occasione repente moriuntur

De mammillis et dispositio-

nibus earum.

Capitulum. xij.

Mulierī in utero habēti si subito mammille gra-
ciles fiunt abortit 35. s.

Mulierī in utero geminos habenti / si altera mā-
millarum gracilis fiat alterum abortit / & si quidē
dextera gracilis fiat masculum / si vero sinistram
feminam. 27. s.

Si mulier q̄ neq; pregnās ē neq; generauit lac ha-
ber / huic menstrua defecerunt. 38. s.

Mulieribus quibus conuertitur sanguis ad mā-
millas / maniam significat 39. s.

Mulierī si vis menstrua retinere sciam maiorem
ad mammillas appone. 30. s.

Mulierī in utero habēti lac extra māmillā mltū

fluens debile fetū significat/ si nō dura fuerit vbe
ra/sanū fetum significant. 32.5.

Quęcunq; corruptiue sunt fetus/his vbera graci
lia sūt. Si vero rursus dura sūt/si dolor est i vbe
ribus aut vteribus/ genibus aut in oculo et non
corumpuntur 33.5.

D De dispositionibus Sto machi. Capitulum. viii.

D De meri et dispositiōe stomachi
Ventre verē et hyeme calidissimi sunt natura et
somnia longissimi. 15.1.

Estate et autūno cibos grauissime ferunt/hyeme
vero facillime moy vere. 18.1.

In omni egritudine cōfortari mētē et bene se habes
re ad oblatiōes bonū/cōtrariū vero malū 33.2

D De difficultate transglutiendi
Si a febre habito collū cōuertatur vt vix degluti
re possit/tumore nō existente in collo repete inna
scitur vt deglutire non possit/mortale 35.4

D De dolore stomachi.
In febribus/circa ventrem cauma forte et cordis
morsus/malum 66.4.

D De siti.
Potus indigentiam soluit 21.2.
Quibuscunq; bibere desiderū nocte valde sitiens
ribus si dormiuerint/bonum. 27.5.

D De dispositiōib⁹ mirach et hypocūdrioz
Quib⁹ hypocūdria suspēsa sunt et subrugieria: lū
bi dolore supueniēte vētres his humectant / si nō
ventositates erūpanē aut vrine multitudo nō sup
ueniat/in febribus vero hec sūnt. 64.4

De vomitu.

In pturbationib⁹ ventris et vomitibus q̄ sponte
 fiūt/siquidē qualia oportet purgari purgētur p̄se
 stīm et bene ferunt. si vero non contrariū 2.1.
 Difficile vomentes et medie carnosos inferius ti
 mentes estatem. 7.4
 Ex egritudinibus quibuscūq; si sel nigrum sura
 sum aut deorsum exiit mortale. 22.4.
 In illō vomit⁹ singlt⁹ spasm⁹ desipiētia malū. 10.7

De singultu.

Spasm⁹ et singlt⁹ p̄ nimia purgationē malū. 4.5.
 A singultu habito sternutatio superueniēs soluit
 egritudinem. 13.6.
 A dyaria habito diuturna spontaneus vomitus
 superueniens soluit dyariam 15.6
 In flegmone epatis singultus malum. 17.7.

De dispositionibus epatis.

Capitulum. viii.

De dolore epatis.

Cuiusq; epar circūdolet/ his febris superueniēs
 soluit egritudinem. 13.7.

De apostematibus epatis

In epate nō flegmōes patiēti singlt⁹ supuēit. 60.5
 Desicam incisam aut cerebrū aut cor aut diastra
 gma aut renes aut intestiorū aliq̄ gracilium aut
 ventrem aut epar mortale 18.6.
 Quicūq; in epate propter saniem vruntur/siquis
 dē sanies pura fluxerit et alba euadūt / in tunica
 enim illic sanies est. Si vero velut amurca fluxerit
 p̄pereunt. 46.7.

De hydropē.

Autūno hō z estiuoz mlta z febres quartāe: z errātes z splenes z hydro pes veniētes ex splene zc. 23.3

Hydropicis si nascuntur in corpore vulnera/ non facile sanantur 8.6.

Quicūqz empici aut hydrofici vrunt aut scindūt his effluente sanie aut aqua multa etiam repente omnino pereunt. 22.6.

Quibuscunqz torsiones z circa umbilicū dolores et lūbos et dolorem nō soluit neqz farmacijs neqz aliter/ in hydro pem siccam perficitur. 11.4.

Hydropicis tussis superueniens mala/ precedens non sine malo. 35.6.

Quicunqz splenetici a dissinteria capiuntur/ his superueniente disnia longa hydro ps innasit aut lienteria et pereunt. 43.6.

In mania dissenteria aut hydro ps aut extasis/ bonum. 5.7.

Hydropic⁹ si tussim siccā hz despatus est. 48.7.

Quibus epar aqua impletū erūpit/ his aqua vēter impletur et moriuntur. 46.7

De hypochondrijs.

Quib⁹ in febricitatib⁹ i septima aut nona aut vñ decima aut decima quarta die ictericia supueniēs bonum/ si non ad dextrū hypochondriū durū fiat: si vero non/ non bonum. 64.4.

Quibus hypochondria suspensa et subrugientia/ lūbi dolore superueniente ventres his humectant si non ventositates erumpant aut vrine multitudō supueniat/ in feb. vero hec fiunt. 74.4.

Lac dare caput dolentibus malum: malum vero et febricitantibus et quibus hypochondria suspensa rugiunt et siticulosi zc. 64.5.

9.
Quibuscunqz dolor sit circa hypochondria sine fe-
gimōe/his supueniēs febr̄ soluit dolorē. 70.6.

De dispositionibus fellis et splenis. Caplm. xv.

De icteritia
Quib̄i febr̄i⁹ i septia aut nona aut. xj. aut. xiiij.
die icteritia supuenerit bonū / nisi dextrū hypochō-
drium durum fiat / si vero non bonum 64.4.

Quibuscunqz in febr̄ibus icteritia supuenerit an-
te septimum diem / malum est. 63.4.

Ictericis non valde instantur. 71.5.

Ictericis si epar durum sit malū 42.6.

De splene.

Autūno vero estiuoz mlt̄a et febris quartana z era-
rātes z splenes z hydropes veniētes ex splene. 23.3.

Quicunqz spleneticis a dissenteria capiuntur / his
superuente disētia longa hydrops innascit̄ aut
lienteria et pereunt. 43.6.

Spleneticis dissenteria supueniēs bonū 48.6

De fluxu omnium modo- rum. Capitulum. xvj.

In vētris fluxibus mutatiōes egestionū iuuant
si non ad malum transmutentur. 14.2.

Egestiōes nigre vel quasi sāguis spēte veniētes et
cū febre z sine febre pessime sūt / z q̄tūcūqz colores
plures fuerit / maḡ malū; cū farmacijs nō meli⁹ ē
z q̄tūcūqz plures colores fuerit nō malū ē. 21.4.

Egritudinib⁹ quibuscūqz incipiētib⁹ si fel nigrū
sursum aut deorsum exiuerit mortale est 22.4.

Quibuscūqz ex egritudinib⁹ acutis / aut multi tē-
poris aut abortib⁹ / aut ale ex tenuitatē / si fel nigrū

C

quasi sanguis exiuerit / sequenti die certifico mor-
 rientur. 23.4.
 Dissinteria si a felle nigro ichoauerit mortua. 24.4.
 Nigre egestionis si a dissinteria iam habitio ut inte-
 stinorum carnes egerantur mortale. 25.4.
 Quibuscumque felle egestionis sunt surditate superue-
 niere quietescunt / et quibuscumque surditas fit felleis sup-
 ueniens egestionibus quietescit 28.4.
 Mulieri in utero habenti tenasmon innatum ab-
 ortum facit. 49.1.
 In diurnis lienteris opremia veniens prius
 non existens signum est bonum. 1.6.
 In longis dissinteris cibi abstinentia malum: et
 cum febre peius. 3.6.
 Traxi a dyaria capiuntur longa. 32.6.
 Quicumque splenetici a dissinteria capiunt: his superue-
 niente dysuria longa hydrops innascitur aut liente-
 ria et pereunt. 43.6.
 Splenetici superueniens dissinteria bonum 48.6.
 In mania dissinteria aut hydrops aut exstas bonum. 7.7.
 In colerico secessu dissinteria malum 24.7.
 Si ab albo flegmate habito dyaria superuenerit
 fortis soluit egritudinem. 30.7.
 Quibuscumque spumose egestionis in dyaria: his flegma
 a capite defluit. 31.7. **¶** De doloribus intestinorum.
 Quibuscumque torsiones et circa umbilicum dolores
 et lumbos / dolor non soluitur neque a pharmacia
 neque aliter in hydropem siccam perficitur. 11.4.
 In febribus acutis spasmus et circa viscera dolo-
 res fortes malum 49.4.
 Dolores in lateribus et pectoribus et in alijs partibus
 si multum differunt ad discernendum mali sunt 1.6.

Dolores et tumores circa ventrem epistemes superiores quidem leuiores / non superiores vero fortiores. 7.6.

De ilios.

Quibuscunq; ex stranguria ilion innascitur / hinc in septem diebus pereunt / si non febris superueniente vrina multa fluxerit. 44.6.

In ilion vomitus / singultus / spasmus desipientia malum. 10.7

De colica nihil

De dispositionibus ani.

Capitulum. xvij.

Melancolicis et freneticis emoroides innate / bonum. 11.6.

Emoroides habenti antiquas si non vna relicta fuerit periculum est hydropisim aut ptisim aut maniam fieri. 12.6.

Maniacis varicibus aut emoroidibus innatis / manie fit solutio. 11.6.

De dispositionibus renū.

Capitulum. xvij.

Quicumq; nefretici sunt non sanantur post 40. annos / intelligendo per nefresim passionem renū omnem indifferenter. 6.4.

Quibuscunq; i vrinis arenosa subsistat sedimina / his vesica aut renes lithiasim patitur. 80.4

Nefretici et circa vesicaz dolores laboriose sanantur in senib;. Et p nefresim hic itellige ulcerationē / et in fine cōmenti Galien⁹ sicut alibi dixit Hypocr. senes his passionib; cōmoruntur 7.6.

C ij

Quibuscūq; in urinis ampulle supnatant nefreticam & longā egritudinē fore significāt. 35.7.

Quibuscūq; pinguis hypostasis & cōglobata his nefreticam sīgt & acutam fore egritudinē 36.7

Quibuscūq; nefreticis:epistētib⁹ predicta signa acciderint / & dolores acuti circa musculos spinales sint/siquidē circa lūbos extrinsecos sunt apostema futurū extrinsecū sīgt. Si nō dolor magis circa interiora loca fuerit/ apostema futurum expectabis magis intus. 37.7.

Quibuscūq; inter renes et ventrē flegma cōcludit et dolorem prestans non habet exitum in neutrū ventriū/his s̄m venas in vesicam conuerso flegmate solutio fit morbi. 38.7.

D De dispositionibus vesice

Capitulum. xix.

Egritudines nō in pluuiatib⁹ vt multū sūt/ & febres longe/ & ventris fluxus/ & putritudines/epilectici/apopletici & squinatēs. In siccis nō prisci/obthalmie/arthetice/strāgurie/ et dissurie. 17.3

Autumno vero et estiuorum multa/febres quarantane et errantes et splenes/hydropes & ptisis & strāgurie et lienterie. 23.3.

Senioribus vero factis perichimia spondillis & lithiasēs/lumbrici. 27.3.

Senioribus disnie/catarri cū tussi/strāgurie/ dissurie/articulorū dolores nefresis/vertigies:apoplexie/cacēstē/pruritus totius corporis/melancolie/vigilie/ventris & narium humiditates:oculorū hebetudo/glaucositas/grauitas auditus. 32.3.

Quibuscūq; vrine grosse globosse pauce non sine

11
febribus multitudine veniēs ex his tenuis iuuat/
maxime vero talia eueniūt quib⁹ ex principio vel
post principiu aut celerius hypostasces fiūt 70.4
Quibuscuq; i febrib⁹ vrine turbare velut subiu
galii: his capit⁹ dolores aut adsūt at aderūt. 71.4
Quibus septimo egritudo terminatur/his nubē
habet rubeam quarta dies in vrina et alia signa
sm rationem. 73.4.

Quibus vrine z limpidē aut albē/ male vero i fe
neticis apparent. 72.4.

Quibus hypocondria suspensa z subrugieria lū
bi dolore superueniente/ventres his humectātur:
si non ventositates erumpant/ aut vrine multitu
do superueniat. 74.4.

Quibus spes ad articulos apostema cōverti/ eruet
ab apostemate vrina grossa z multa et alba facta
velut in laboriosis febribus z maxime si in quae
tanis quibusdā icipit fieri. Si xō sanguis ex nas
ribus fluat valde celeriter soluuntur. 75.4.

Si sanguinem aut pus mingerint. renū aut vesi
ce ulcerationem significat. 70.4.

Quibus in vrina grossa quasi carniū frusta vl sic
cut pili sunt/his de renibus exiunt. 76.4.

Quibus in vrina pingui existere surfura mingū
tur/his vesica scabit. 77.4.

Quicunq; sanguinem sponte mingunt/his de re
nibus vene rupturam significat 75.4.

Si sanguinem mingunt aut trumbos/ idest san
guinem coagulatum/ z stranguriam habēt et do
lor incidit in pectinem et sub ventre et ventris mē
brana/circa vesicam dolorem sigt 80.4.

Quibuscuq; in vrinis arenosa obstant/his vesi

C iij

ca aut renes lithiasim habet 80.4.
 Si sanguinem aut pus mingūt aut squamas et
 odor grauis/vesice vlcerationem sigt 82.4
 Quibus in vrnali via vel virga pustule nascun-
 tur/sanie facta z erupta solutio fit morbi 83.3.
 Vrina facta multa noctu modicum secessum sigt
 et econuerso. 84.4.
 In ano flegmōes patiēti et matrice flegmonē hū-
 te/strāguria supuenit. In epate vero flegmōes pa-
 tientī singultus supuenit z in renibus habentib?
 saniem stranguria accidit 18.5.
 Nefretici z circa vesicā dolores:laboriose sanantur
 in febribus als in senibus.1 6.6
 Vesicam incisam aut cerebrum/aut cor/aut dia-
 fragma/aut epar/aut ventrem/aut renes/aut in
 testinoꝝ aliquod graciliū mortale. 18.6.
 Quibuscunq; ex strāguria:ūlios innascit/hī in se-
 ptem diebus pereunt / si non febre superueniente
 multum vrina fluxerit 44.4
 Quibuscūq; in febrib?i vrinis crinoydes hyposta-
 ses sūt/longā egritudinē sigt. 32.7.
 Quibuscunq; vrine distantes fiunt/ his in corpo-
 re kurbatio fit fortis. 34.7.
 Quibuscūq; in vrinis ampulle supnatāt/ nefreti-
 cā sigt/z longā egritudinē fore. 35.7.
 Quibuscūq; piguis hypostasis et cōglobata/ his
 nefreticā sigt z acutā egritudinē fore 36.7.
 Si sanguinē z trūbos mingant z stranguriā ha-
 beāt z dolor incidit in peritoneon z sub ventrem z
 pectinē/ea q̄ circa vesicā sunt/egrotare signt. 40.7
 Stranguriam et diffurtam vini potio et sic flebo-
 tomia soluit:incidere vero venam que intus in ta

lo est bonum.

49.7.

De dispositionibus mem-

brozum generationis in viris Caplm. xx
Similiter in maribus / aut enim propter raritate
corporis spiritus extra fertur vt non incidat semē
aut propter densitate humidū nō diffundit extra
aut propter frigidum non calescit ita vt congrega-
tur ad hunc locum / aut propter caliditatem hoc
ipsum fit. 63.5.

Quando incisum fuerit os aut cartilago / aut ner-
uus / aut maxille tenues aut prepuccium / neqz cre-
scit neqz conglutinatur. 19.6.

De membris generatiōis

in femellis. Capitulum. xxj.

Si vero austrina hyems et pluuiosa et tranqui-
la fiat / ver vero siccum et boreale / mulieres siqui-
dem quibus partus ad ver inest / ex omni occasio-
ne abortiunt. Si vero genuerint / morbosos pue-
ros et imbecilles pariunt / vt aut statim resoluens-
tur id est moriantur / aut morbidi et tenues viuāt
existentes. Alijs vero iunioribus quidē dissinterie
et obtalmie si cce sūt senioribus vero catarrri celeri-
te: dissoluentes 13.3.

Pregnantes si conuenit purgare / a quarto mense
vsqz ad septimum / minus vero has / minora ve-
ro et seniora vereri oportet. 1.4.

Muliebria educit ex aromatib⁹ calefactio / mul-
tortens vero et ad alia utilis esset si non caput gra-
uedinem faceret. 28.5.

Mulier in utero habens febotomia abortum fa-

tit/sed magis cuius maior est fetus 29. f.
 Mulieri in ore: o habenti / ab aliqua egritudine
 acutatum accipit mortale est. 30. f.
 Mulieri sanguinem vomenti mēstruis superues
 nientibus solutio fit. 31. f.
 Mulieri mēstruis deficientibus sanguinem ex
 naribus fluere bonum est. 32. f.
 Mulieri in utero habenti si venter fluat/periculū
 est abortiendi 33. f.
 Mulieri q̄ a matrice molestat̄ aut difficulter gene
 ranti/sternutatio supueniēs bonū 34. f.
 Mulieri mēstrua hūti sine colore pprio & nō fm
 se semp facta purgatione indigere sigt. 35. f.
 Mulieri in utero habēti si subito mammille gra
 ciles fiant abortit. 36. f.
 Mulieri in utero habēti si altera mammilla gra
 cilis fiat/geminos habenti alterum abortiet/& si
 quidem dextra gracilis fiat/masculum. Si vero
 sinistra/feminam 37. f.
 Similiter q̄ neq; pregnās neq; gnauit lac habet/
 huiusmodi mēstrua defecerunt. 38. f.
 Mulieribus quibus cōuertitur sanguis ad mā
 millas/maniā significat 39. f.
 Mulierē si vis scire si cōcepit:melliteratum qñ dor
 mitura est da ei bibere.& siqdē si torsioēs habuerit
 circa ventrē/cōcepit. Si vero nō minime. 40. f.
 Mulier siquidem masculum concepit bene colo
 rata est/si vero feminā discolorata. 41. f.
 Si mulieri pregnāti herisipila fit ī matrice morta.
 Que preter naturā tenues exñtes p̄cipiūt (42. f.
 abortum anteq̄ grossescant. 43. f.
 Quēcūq; corpora moderate hñtes abortiunt/secū
 do mense aut tertio sine omni occasiōe manifesta/

13
his cotilidões mulcilaginis plēi sūt. et nō pnt. pre
grauedine tenere fetū. / s̄ abrupuntur 44. s.
Quecūq; existentes preter naturā crasse non concē
piūt. / his pinguedo os matricis obturat r̄ priusq;
exuentur non concipiunt. 45. s.
Si matricis in vertebro posita fecerit sanem / nec
esse est commotum fieri 46. s.
Fetus maris quidem in dextris / femine vero in
sinistris magis. 47. s.
Ad matricis precipitatioes obturicum appone
apprehendens os et nares. 48. s.
Mulieri in utero habenti tenasmon innatus ab
ortire facit. 49. s.
Mulieris menstrua si vis retinere / siciam maio
rem ad mamillas appone 50. s.
Quecūq; in utero hnt his cludit os matricis. 51. s.
Mulieri in utero habenti / lac ex māmillis mltū
fluens fetum sigt debile. si x̄o vbera dura fuerint
sanum significat fetum. 52. s.
Quecūq; corrupture sunt fetus / his vbera grac
lia fiunt. Si vero rursus dura fiunt / et si dolor sit
in vberibus aut in vertebrib; / aut in genibus; aut
in oculis non corrumpuntur 53. s.
Quibuscūq; os matricum durū est / his necesse
est os matricum concludi. 54. s.
Quecūq; in utero hntes a febrib; accipiunt / r̄ for
titer calefiūt sine occasiōe māifesta / gnant piclose /
et difficulter aut abortiūt piclitantes 55. s.
In fluxu muliebri spasmus et animi defectio sē
superueniat malum. 56. s.
Nestruis plurimis euētib; accidūt egritudines
r̄ nō veniētib; a matrice accidūt egritudines. h̄ 7. s

Mulier si nō cōceperit/velis autē scire si concipiet/
contegens vestimentis suffimiga deorsum/et siq̄
dem trāsire videatur odor per corpus ad os & nas
res cognosce qm̄ ea nō ppter se nō generat 59.5.

Mulierī in utero haberi si purgatiōes exeūt/im
possibile est fetum sanum esse. 60.5.

Si mulieri purgatiōes nō exeūt/neqz febre/neqz
rigore supueniēte/anxietates/abhomiatiōes: defe
ctiōnes animi ei acciderint / reputa hanc in utero
habere. 61.5.

Quēcūqz dēsas & frigidās matrices habēt nō con
cipient. Et q̄cūqz humidās habēt matrices nō cō
cipient/extinguit enī in eis semē. Et q̄cūqz siccas
& magz ardētes nō cōcipiūt/indigētia enim nutri
mētī corūpīt semē. Et q̄cūqz ex utrisqz tēpē hnt
moderate/hmōi fiunt generantes 62.5.

Mulierī in utero habenti tenasmus superueniēs
abortit. 28.7

De dispositionibus appa
rētibus in extremitatibus mēbroz. Caplm. xvij.
Duoz dolorz q̄ simul sūt nō sīm eisdē locū vehe
mētior denigrat alterū. Posit⁹ est hic aphorismus
ad euidentiā dolorz iuncturariū. 46.2.

Non febricitantibus existētib⁹ si fiat stroph⁹/vl
genuum grauitas et lumboz dolor/deorsum far
macia indigere significat. 20.4.

Laboriosus in febribus circa articulos & circa mas
pillas maxime apostases fiunt. 31.4

Si vero prius doluerit aliqd ante egritudinem/
illuc confirmatur egritudo. 33.4.

Quibuscunqz febres longe/ his dolores et pulsus

le fiunt in articulis.

14
44.4.

In articulis dolores et tumores sine ulceratione podagra et spasmus et horum plurima/frigida aqua infusa refrigerat et attenuat et dolorem soluit. Scupor enim mediocriter dolorem minuit.

25.5.

Maniacis emoroidibus aut varicibus innatis manie solutio fit.

21.6.

Quicumque dolores a dorso in cubitos transeunt/ flebotomia soluit

22.6.

Eunuchi non podagrizant neque calui fiunt.

28.6.

Mulier non podagrizat/si menstrua non defecerunt in ea.

29.6.

Puer non podagrizat ante aphrodisiam. id est ante coitum.

30.6.

Quicumque calui sunt his varices non nascuntur magne quibuscumque non nascuntur rursus capillati sunt

34.6.

Quibuscumque gibbi ex asmate sunt aut tussi/ante iuuentutem pereunt.

46.8.

Quicumque tumores podagrici fiunt in. 40. diebus deferescentes resident.

49.6.

Podagrica et maniacia vere et autumno mouentur: ut in pluribus.

55.6.

Quibuscumque a sciatica molestatis vertebrum resiliit foras/et rursus incidat in locum suum/his mucilagines facte sunt.

59.6.

Quibuscumque a sciatica molestatis vertebrum resiliit foras/his tabescit crus et claudicat si non vrantur. 60.5

Impressum Rostochii per
Ludouicum Dietz. Anno virginis partus. 1519.

Gebunden
bei
L. A. GARBE
Rostock
Breite Str. 25.

Mulier si nō cō
contegens vestim
dem trāsire vide
res cognosce qm̄
Mulieri in utero
possibile est fetum
Si mulieri purg
rigore supueniēre
ctiones animi ei
habere.
Quęcūq; dēsas r
cipient. Et q̄cūq;
cipient/eytinguit
r maḡ ardētes nō
mētī corūpit sem
moderate/hmōi f
Mulieri in utero
abortit.

De disp
rētibus in extremi
Duorū dolorū q̄ sim
mētior denigrat ab
ad euidentiā dolor
Non febricitantibi
genuum grauitas
macia indigere sig
Laboriosis in febr
pillas maxime ap
Si vero prius doli
illie confirmatur eg
Quibuscunq; febr

aut scire si concipiet/
niga deorsum/et siq;
corpus ad os r nas
e nō generat 59.5.
urgatiōes exēit/ima
60.5.
eūt/neq; febre/neq;
abhomiatōes: dese
epura hanc in utero
61.5.
trices habēt nō con
bēt matrices nō cō
nē. Et q̄cūq; siccas
digētia enim nutri
ex utrisq; tēpiē hnt
ites 62.5.
ismus superueniēs
28.7

Ubi appa
rox. Caplm. xxij.
in eūdē locū vehe
st hic aphorismus
46.2.
si fiat stroph⁹/vl
dolor/deorsum far
20.4.
riculos r circa ma
t. 31.4
nte egritudinem/
33.4.
dolores et pustul

